

Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen

Vademecum Pastorieën

(uitgave 31 augustus 2010)

Deel II:

Pastorale beleidslijnen inzake Pastorieën

AFDELING A : PASTORALE ORIËNTATIES

**AFDELING B: GRONDLIJNEN VAN EEN SPIRITUALITEIT
BIJ HET BEHEER VAN EEN PASTORIE**

[corr. 29 nov. 2010]

Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen

Vademecum Pastorieën

(uitgave 31 augustus 2010)

Deel II:

Pastorale beleidslijnen inzake Pastorieën

AFDELING A : PASTORALE ORIËNTATIES

AFDELING A : PASTORALE ORIËNTATIES

HOOFDSTUK I : BESTEMMING VAN DE PASTORIE

Privé-woning en ambtswoning

De pastorie is hoofdzakelijk bestemd om woonst te verschaffen aan de opeenvolgende pastoors of kerkbedienaren in de parochie.

Aangenomen wordt dat de pastorie, naast de woonst van de pastoor, alle lokalen moet omvatten die nodig zijn voor de uitoefening van de functies van parochiepastoor: de woonst van de pastoor moet hem toelaten zijn verplichtingen ten aanzien van de bewoners van de parochie degelijk na te komen.

De woning moet dus duidelijk meer omvatten dan enkel de privé-woning en moet ook geschikt zijn als ambtswoning met een publiek gedeelte.

In die zin is de pastorie een ambtswoning, d.w.z. een woning met functiegebonden lokalen.

De pastorie als pastorale onthaalplaats

Als vaststaande ambtswoning is de pastorie hoofdzakelijk de plaats waar de parochianen worden ontvangen door de pastoor of de kerkbedienaar.

Het onthaal van de parochianen in de pastorie is zeker de eerste verplichting van de pastoor.

Daar waar de parochiale zorg geëvolueerd is naar een collectief pastoraal, met sociaal-gerichte activiteiten die alle categorieën van de parochiale gemeenschap willen aanspreken, en met de VZW's voor parochiale werken als collectief onthaalcentrum, blijft de pastorie een bevoorrechte plaats voor het individueel onthaal van de bewoners van de parochie.

In dit opzicht moet de pastorie in overeenstemming zijn met de natuur van de priesterlijke functie en de sociale zending van de kerkbedienaar.

Assistenten voor de kerkelijke bedieningen

Op het vlak van de kerkelijke bedieningen wordt de pastoor of kerkbedienaar thans, in zijn priesterlijke functie, bijgestaan door verschillende assistenten: de permanente diaken, de pastorale werk(st)er en sinds kort de parochie-assistent.

De pastorie als onthaalplaats waar de parochianen worden ontvangen door de pastoor of de kerkbedienaar mag niet verward worden met het vast ontmoetingspunt waar aan de parochiegemeenschap ook andere essentiële pastorale functies of diensten geboden worden, zoals catechese, parochieraad, secretariaat van parochie / federatie...

Idealiter wordt dit vast ontmoetingspunt bewoond of beheerd door een deeltijds of voltijds beschikbaar persoon of gezin, met het doel mensen op te vangen.

Het woonrecht voor de pastoor sluit in dat met hem inwonen degenen die voor zijn huishouding instaan en ook degenen die hem bijstaan in het parochiewerk (bv. onderpastoor). Hij mag er met hem personen (eventueel diaken of parochieassistent t.t.z. pastorale werker) gratis logeren, die instaan voor het onderhoud van het gebouw, voor het onthaal en/of hulp in de parochie (nota J. Billiau dd. 13 februari 1989, waarvan kopie in de Bijlagen van het Vademecum Pastorieën).

De pastorie als ambtswoning

Daarnaast staat de pastorie ook ter beschikking van de kerkraad om er te vergaderen en het archief van de kerkfabriek te deponeren¹.

De zetel waar kerkraad bijeenkomt om te beraadslagen is meestal de pastorie.

In het Vlaams Decreet² wordt de vergaderplaats van de kerkraad niet vastgelegd. Het komt dan ook in principe de kerkraad toe om te bepalen waar zijn vergaderingen zullen plaatshebben. Het is een aanbeveling van het Vicariaat dat de kerkraden in de zetel van de kerkfabriek zouden vergaderen.

Het is ook de kerkraad die de zetel van de kerkfabriek bepaalt (art. 3 VI. Decreet). Volgens de diocesane richtlijn is dit de pastorie of een andere plaats die door de bisschop wordt aanvaard³. In algemene regel moet vermeden worden dat de zetel van de kerkfabriek elders dan in de pastorie gevestigd wordt: het statuut van de pastorie als vaststaande ambtswoning dient namelijk gevrijwaard te worden.

HOOFDSTUK II : ONDERHOUD VAN DE PASTORIE

Hoofdverplichting van de kerkfabriek: het VI. Decreet belast de kerkfabriek met het onderhoud en de grove herstellingen van de gebouwen die bestemd zijn voor de uitoefening van de eredienst (waaronder de pastorieën)⁴. Dit geldt zowel in het geval dat de kerkfabriek als wanneer de gemeente eigenares is van de pastorie.

Subsidiaire verplichting van de gemeente (de gemeentelijke toelage): uit art. 51, 4° van het VI. Decreet volgt dat, indien de kerkfabriek over ontoereikende opbrengsten en ontvangsten beschikt, de gemeente ertoe gehouden is [ten belope van dat tekort], de onderhoudskosten en de grove herstellingen van de tot de eredienst bestemde gebouwen ten laste te nemen.

Huurderherstellingen en huurderlasten: er moet wel rekening gehouden worden met het principe dat de huurherstellingen aan de pastorie ten laste zijn van de pastoor ingevolge de beschikkingen van art. 1754 B.W. (art. 44 keizerlijk decreet van 30 december 1809), ook ingeval de pastoor een huurvergoeding van de gemeente ontvangt om zelf een woning te huren.

De pastoor of kerkbedienaar zal slechts aansprakelijk zijn voor de eenvoudige huurderherstellingen en de schade veroorzaakt door zijn onachtzaamheid.

De pastoor of kerkbedienaar is derhalve verantwoordelijk voor elke beschadiging tenzij hij kan bewijzen dat hij er geen schuld aan heeft of wanneer zij veroorzaakt is door ouderdom of overmacht. Daarom moet er, telkens een nieuwe pastoor wordt aangesteld, op de kosten van de gemeente en door

---

¹ De bewaring van het archief in de privé-woning van een lid van de kerkfabriek moet vermeden worden!

² Vlaams Decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten (hierna verder afgekort "VI. Decreet" genoemd).

³ Vademecum Kerkfabrieken van de Vlaamse bisdommen (Interdiocesane uitgave 1 maart 2005), nr. 414.

⁴ Art. 4 en art. 52, 2° en 3° VI. Decreet.

het toedoen van de burgemeester, een beschrijvende staat worden opgemaakt van de pastorie en bijhorigheden.

De pastoor of kerkbedienaar is ertoe gehouden het genotrecht over de pastorie uit te oefenen overeenkomstig de bestemming ervan en als een goede huisvader.

De pastoors en de kerkbedienaren moeten het pand dat zij bewonen behoorlijk onderhouden en dus ook de huurderlasten op zich nemen, zeker wat het privé-gedeelte ervan betreft. Inzake het functioneel gedeelte van het pand kan (lees: moet) de kerkfabriek optreden en de kosten voor haar rekening nemen.

Het is normaal dat de kerkfabriek ten aanzien van de gemeente de zorg voor het onderhoud van het ambtsgebouwe van de pastorie behartigt. Dit behoort niet tot de taak van de pastoor of kerkbedienaar.

HOOFDSTUK III : Plichten van de pastoor ivm het woonrecht

A. Draagwijdte van en beperkingen aan het gebruiksrecht van de pastoor

1. Het gebruik van de pastorieën is onderhevig aan bepaalde restricties. Deze vloeien voort zowel uit de wettelijke bestemming van de pastorie als uit de pastorale zending van de bedienaar van de eredienst: de bedienaar moet de speciale bestemming van de pastorie eerbiedigen; hij mag zelf geen gebruik maken dat strijdig is met die bestemming, of dergelijk onrechtmatig gebruik dulden.

De wettelijke bestemming van de pastorieën, zoals hoger gedefinieerd, heeft bepaalde juridische gevolgen, die als volgt kunnen samengevat worden:

- enkel de pastoors en de kerkbedienaren beschikken over het gebruiksrecht van een pastorie;
- de pastoor of kerkbedienaar mag de pastorie enkel voor de uitoefening van zijn ambt betrekken. Hieruit volgt dat hij enkel een persoonlijk gebruiksrecht heeft op de woning die hem ter beschikking wordt gesteld voor de bediening van de eredienst. Er is onder meer geen sprake van een recht om in onderhuur te geven⁵;
- hij heeft het recht en de plicht om de pastorie te gebruiken overeenkomstig haar bestemming en als een goede huisvader;
- de wettelijke bestemming van de pastorieën verbiedt aan de pastoors de speciale bestemming ervan te wijzigen.

2. In de rechtspraak en in de rechtsleer vindt men praktische illustraties van voormelde principes :

De pastoor of bedienaar heeft slechts een persoonlijk gebruiksrecht op de woning die hem ter beschikking wordt gesteld voor de bediening van de eredienst, en het is zonder titel of recht dat hij er derden zou huisvesten die met hem geen familieband of dienstrelatie onderhouden.

De pastoor mag de pastorie niet gebruiken voor een ander doel dan zijn persoonlijke woonst. Wel wordt aangenomen dat hij, op permanente basis of ten tijdelijke titel, onderdak mag bieden aan familieleden, een vicaris of personen die hem dienstig kunnen bijstaan in zijn parochiale opdracht. In elk geval dient dergelijke huisvesting steeds expliciet toegelaten te worden door de bisschop.

Het tijdelijk onthaal of de tijdelijke huisvesting van derden, alsook de tijdelijke terbeschikkingstelling van de pastorie aan derden vereist eveneens de uitdrukkelijke toelating van de bisschoppelijke respectievelijk vicariale overheid. Het is dienaangaande nuttig erop te wijzen dat de pastorale functie

---

⁵ Het Vicariaat aanvaardt niet dat de pastoor in de pastorie personen ontvangt of huisvest die hem een huurprijs betalen, noch dat bepaalde aanhorigheden van de pastorie of de tuin aan derden verhuurd wordt.

van de pastoor niet mag verward worden met de maatschappelijke assistentie, waarbij de verantwoordelijkheid voor materiële steun aan behoeftige personen aan de gemeente toekomt.

De pastoor of kerkbedienaar mag niet, zonder het akkoord van de gemeenteraad, veranderingen aanbrengen aan de pastorie of er een school vestigen. Anderzijds is het hem toegelaten alle lokalen in te richten die nodig zijn voor de uitoefening van zijn ambt als pastoor. In het perspectief van een hedendaagse pastoraal moet toegelaten worden dat bv. catecheselokalen, een parochiesecretariaat, een gebedsruimte enz. wordt ingericht⁶.

3. Hoewel de pastorie wettelijk ter beschikking wordt gesteld van de pastoor of kerkbedienaar, en niet van de parochie, kan aangenomen worden dat de pastoor er een parochiaal of administratief centrum mag inrichten, weliswaar met het akkoord van de deken en rekening houdend met eventuele dekenale richtlijnen ter zake. Er moet dienaangaande rekening gehouden worden met de evolutie om bepaalde parochiale werken te integreren in de dienst van de eredienst, evenwel op kosten - zowel inzake inrichting, onderhoud als exploitatie - van de parochie, en dus niet van de kerkfabriek. Anderzijds, moet het duidelijk zijn dat een parochie als parochie geen aanspraak kan maken op het gebruik van de pastorie.

De verdeling van de lasten tussen verschillende professionele lokalen, o.a. wanneer in de pastorie een catecheselokaal (ten laste van de VPW-sectie) of een parochiesecretariaat (ten laste van de kerkfabriek) ondergebracht zijn, kan tot problemen leiden. De Deken kan hier, in samenspraak met het Comité voor tijdelijke zaken, en op grond van objectieve gegevens, een bemiddelende rol spelen.

4. Het spreekt vanzelf dat de gemeente niet kan verplicht worden om financieel tussen te komen in de inrichting van lokalen die bestemd zouden zijn voor de huisvesting van derden of voor parochie-ruimtes, of die de bestemming van de pastorie zouden wijzigen.

B. Fiscaliteit van de kosteloze huisvesting

Wat de gratis terbeschikkingstelling van een woonst betreft, enkel dat deel van de pastorie dat voor de private woonst betrokken wordt dient als voordeel in natura aangegeven te worden. Het ambtsgedeelte van de pastorie (bureau, spreekkamer, vergaderruimte, archieftruimte) wordt dus niet in aanmerking genomen.

Het fiscaal voordeel wordt door de gemeente aangegeven door middel van een persoonlijke fiche 281.10 op naam van de pastoor of kerkbedienaar. Deze dient het van zijn kant dan aan te geven in zijn jaarlijkse aangifte voor de persoonlijke inkomstenbelastingen.

De fiscale wetgeving bepaalt de methode om het voordeel in natura te ramen dat voortvloeit uit de kosteloze ter beschikking stelling van een woonst (pastorie of andere woning).

De methode is verschillend naargelang het niet geïndexeerd kadastraal inkomen (KI) van de pastorie (enkel het privé deel daarvan) lager of hoger ligt dan 745€ (in beide gevallen, wordt het belastbaar voordeel berekend op het geïndexeerd kadastraal inkomen).

HOOFDSTUK IV : RICHTLIJNEN VOOR DE KERKFABRIEKEN

Rol van de gemeente – verplicht overleg

---

⁶ Catechese is altijd te verdedigen. Activiteiten van de VPW(-afdelingen) zullen best tegen betaling georganiseerd worden, en op voorwaarde dat de voorgedijoverheden er zich niet tegen verzetten. Alle afspraken dienaangaande zullen in een schriftelijke overeenkomst vastgelegd worden.

Het VI. Decreet heeft aan de gemeenten een belangrijkere rol toegekend dan voorheen. De rol van de gemeente beperkt zich niet meer tot het automatisch bijpassen van de tekorten van de kerkfabriek. De gemeente wordt nu beschouwd als de overheid die in eerste instantie toeziet op de goede werking van de kerkbesturen.

Zo werd er voorzien in een georganiseerd overleg tussen de kerkfabriek en de gemeenteoverheid en oefent het college van burgemeester en schepenen een algemeen administratief toezicht uit op de beslissingen van de kerkraad.

Goederenbeheer

a) Wat de bestemmingswijziging of de vervreemding van pastorieën betreft die eigendom zijn van kerkfabrieken, moet nu rekening gehouden worden met de algemene handelingsbekwaamheid en de autonomie van de kerkfabrieken inzake goederenbeheer, principes die ingevoerd werden door het VI. Decreet.

Voor beslissingen inzake beheer en beschikking van goederen, handelt de kerkfabriek autonoom en is ze niet afhankelijk van goedkeuring of van voorafgaande machtiging door de toezichhoudende overheid⁷.

Aangezien er voor beslissingen inzake beheer en beschikking van goederen, die aan kerkfabrieken toebehoren, geen voorafgaande burgerlijke machtiging meer nodig is, bestaat er geen preventieve of onrechtstreekse controle meer op voormelde verrichtingen⁸.

b) Het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen rekent erop dat de autonomie van de kerkfabrieken inzake goederenbeheer oordeelkundig uitgeoefend wordt overeenkomstig deze diocesane richtlijnen.

Daarom worden de kerkfabrieken ertoe aangespoord om voorafgaandelijk overleg te plegen met de dekenale en met de vicariale overheid in verband met onder meer alle belangrijke daden van beheer en van beschikking die verband houden met het goederenbeheer in het algemeen, en meer bepaald met de vervreemding of de bestemmingswijziging van pastorieën die eigendom zijn van kerkfabrieken.

Een goede samenwerking tussen de kerkfabrieken en de geestelijke overheid is de beste garantie om, zowel op parochiaal als op vicariaal vlak, evenwichtige en efficiënte oplossingen te vinden voor aangelegenheden waarbij zowel tijdelijke als pastorale belangen in ogenschouw moeten genomen worden.

c) Naar aanleiding van het overleg kan het Vicariaat eventueel, naast andere overwegingen, een inspiratiebron vinden in de kerkrechtelijke regels die van toepassing zijn op kerkelijke goederen.

Deze vereisen een canonieke machtiging van de bisschoppelijke overheid voor de belangrijkste rechtshandelingen van de kerkfabriek, onder meer de vervreemdingen van roerende en onroerende goederen.

In het algemeen is voor al die handelingen een “goede reden” vereist, zoals dringende noodzaak, duidelijk nut of een andere ernstige pastorale reden (canon 1293, & 1, 1°).

---

⁷ In de nieuwe voogdijregeling, ingevoerd door het Vlaams Decreet, ressorteert het goederenbeheer van de kerkfabrieken volledig onder het algemeen administratief toezicht en is dus - in tegenstelling tot vroeger - niet meer onderworpen aan het bijzonder toezicht of van het bekomen van een voorafgaande machtiging (Interd. Vademecum 2005 nr. 712).

⁸ Uit de administratieve praktijk zal moeten uitgemaakt worden of de kerkfabrieken tot de vervreemding of bestemmingswijziging van pastorieën kunnen overgaan zonder minstens een kennisgeving aan de gewestelijke overheid en aan de Bestendige deputatie, waar de affectatie als pastorie normaal geregistreerd is.

d) Het Vicariaat herinnert ook aan de burgerlijke regels die van toepassing zijn inzake goederenbeheer. Men zal daarbij niet vergeten dat de autonomie van de kerkfabriek beperkt is door de plicht om de verplichte toelage van de gemeente niet nodeloos te verzwaren. Dit veronderstelt een deugdelijk financieel beheer van haar patrimonium.

Parochie zonder residerende pastoor

Algemene principes

Voorlopige bestemmingswijziging van de pastorie

a) Pastorie eigendom van de gemeente - Het gebeurt dat na het vertrek of overlijden van een pastoor, de bisschop niet onmiddellijk een nieuwe pastoor benoemt die resideert in de parochie.

Als de pastorie niet onmiddellijk door een andere pastoor of kerkbedienaar bewoond wordt, zal de gemeente de bisschop bevragen over een nieuwe benoeming van een kerkbedienaar in deze parochie.

Ingeval dat de pastorie onbewoond blijft gedurende 6 maanden, bij gebrek aan een nieuwe benoeming, is het toegelaten dat de eigenaar de pastorie verhuurt om er een opbrengst van te verzekeren.

De bisschoppelijke overheid zal erover waken dat voormelde verhuring enkel ten voorlopige titel afgesloten wordt, d.w.z. onder de vorm van een *gebruiksovereenkomst met precair en voorlopig karakter*, en niet als een huurovereenkomst waarop de wet van 20 februari 1991 op de gezinswoning van toepassing zou zijn. De pastorie mag bijgevolg niet bestemd zijn als hoofdverblijfplaats van de huurder.

De bisschop behoudt inderdaad ten allen tijde het recht om een nieuwe residerende pastoor te benoemen.

In de veronderstelling dat die pastorie wordt verhuurd, is de gemeente, overeenkomstig de geldende jurisprudentie (van het Ministerie van justitie), ertoe gehouden *in het gebouw van de pastorie* een lokaal ter beschikking te stellen van de kerkfabriek en van de pastoor of kerkbedienaar. In het geval dat de pastorie volledig wordt verhuurd, is de gemeente ertoe gehouden om een lokaal ter beschikking te stellen van de kerkfabriek en van de pastoor of kerkbedienaar. Zo er geen enkel lokaal ter beschikking van de pastoor of de kerkbedienaar wordt gesteld, is de gemeente ertoe gehouden zoveel woonstvergoedingen, ter dekking van de huurkosten, te verschaffen als er parochies op haar grondgebied zijn.

Deze (niet-residerende) pastoor, d.w.z. de parochieadministrator, moet inderdaad kunnen beschikken over een afzonderlijke ruimte waar hij de plaatselijke parochianen kan ontvangen. Er wordt aanvaard dat er ook een ruimte ter beschikking moet gesteld worden van de kerkfabriek, onder meer om het archief te bewaren.

In dergelijke situatie is het aangewezen om te overleggen over de invulling van deze ruimten met de kerkfabriek en met de betrokken pastoor en Deken(assistent).

Tot slot, wanneer er na een redelijke termijn blijkt dat er tot nader order geen residerende pastoor meer komt op de parochie, vervalt voorlopig de verplichting inzake huisvesting maar blijft de gemeente evenwel verplichtingen behouden tegenover de (niet-residerende) pastoor die de parochie bedient.

Wanneer er later opnieuw een residerende pastoor benoemd wordt op de parochie, moet de gemeente haar verplichtingen inzake huisvesting opnieuw opnemen en invullen zoals voorzien in de wet.

b) Pastorie eigendom van de kerkfabriek - Een pastorie die niet wordt bewoond door de aangestelde pastoor of kerkbedienaar mag door de kerkfabriek, als ze eigenares is van de pastorie, eveneens worden verhuurd (via een preciaire terbeschikkingstelling) om er een opbrengst van te verzekeren (ter zake gelden dezelfde principes als hierboven). Dergelijke bestemmingswijziging kan gebeuren zonder voorafgaande burgerlijke machtiging. Het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen rekent erop dat de hoger besproken autonomie inzake goederenbeheer oordeelkundig uitgeoefend wordt, d.w.z. na voorafgaand contact en overleg met de dekenale en vicariale overheid, overeenkomstig de diocesane richtlijnen ter zake.

c) Te noteren dat, in geval van vertrek of wijziging van bestemming, de pastoor of kerkbedienaar de gemeente op de hoogte moet brengen.

Definitieve bestemmingswijziging van de pastorie

a) Wanneer de pastorie eigendom van de gemeente is, mag deze laatste de definitieve bestemmingswijziging van de pastorie (die niet een teruggegeven pastorie of een fundatie is) enkel maar beslissen mits naleving van de regels en procedure tot desaffectatie die beschreven worden in het Vademecum Pastorieën.

Het is dienaangaande nuttig eraan te herinneren dat de gemeenteraad haar beslissing moet motiveren, rekening houdend met de omstandigheden, en dat door de administratieve rechtspraak algemeen aangenomen wordt dat het *advies* van de bisschop moet ingewonnen worden van zodra het erom gaat de bestemming van een pastorie te wijzigen of een pastorie te vervreemden.

b) Een pastorie die niet wordt bewoond door de aangestelde pastoor of kerkbedienaar mag door de kerkfabriek, als ze eigenares is van de pastorie, vervreemd worden. De definitieve bestemmingswijziging of vervreemding kan gebeuren zonder voorafgaande burgerlijke machtiging. Ook hier rekent het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen rekent erop dat de hoger besproken autonomie inzake goederenbeheer oordeelkundig uitgeoefend wordt, d.w.z. na voorafgaand contact en overleg met de dekenale en vicariale overheid, overeenkomstig de diocesane richtlijnen ter zake.

Praktische schikkingen

Wanneer een pastorie niet meer door een pastoor wordt bewoond en er ook geen nieuwe benoeming verwacht wordt, dienen - zo vlug mogelijk - volgende stappen gezet te worden:

- de deken (of in het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen, de federatiepastoor) vraagt aan de vicariale beleidsploeg bevestiging dat geen nieuwe pastoor zal worden benoemd binnen afzienbare tijd.
- de hulpbisschop, de federatiepastoor, de parochie-administrator, de deken, de parochieploeg, de kerkfabriek en bisschoppelijke afgevaardigde voor het beheer van het tijdelijke beslissen samen over de bestemming van de pastorie.
- indien men het gebouw in dienst van de pastoraal wenst te behouden, neemt de parochie - administrator, eventueel samen met de kerkfabriek, contact op met de eigenaar en tracht een akkoord te bereiken.
- op basis van deze overeenkomst tussen de administrator en de eigenaar wordt dan een contract opgemaakt.
- vóór de ondertekening van welk contract dan ook dient het ontwerp ervan voorgelegd te worden aan de federatiepastoor of de deken en aan de bisschoppelijk afgevaardigde voor het beheer van het tijdelijke.

Buitensporige last van onderhoud en desaffectatie

Een bijzonder probleem stelt zich in de praktijk wanneer de gemeenten de gehele of gedeeltelijke desaffectatie vragen van pastorieën die niet meer op een zinvolle manier behouden of hersteld kunnen worden. Dit is niet alleen het geval wanneer de onderhoudslast buitensporig wordt zowel voor de kerkfabriek als voor de gemeente, maar ook wanneer oudere pastorieën of hun afhankelijkheden te ruim zijn zodat ze ongebruikte of leegstaande ruimten inhouden.

In die omstandigheden, die niet alleen oude teruggegeven, maar ook *oudere* post-concordataire pastorieën kunnen betreffen (eigendom van de gemeente of van de kerkfabriek), is enkel de bisschop bevoegd om, rekening houdend met de feitelijke omstandigheden, een oordeelkundig advies te geven en om de gehele of gedeeltelijke desaffectatie van een pastorie of om de vervreemding ervan toe te laten.

Het VI. Decreet heeft anderzijds een verplicht overleg tussen kerkbestuur en gemeente ingevoerd, opdat met de vragen en de noden van beide partijen rekening kan gehouden worden.

Het komt aan de bisschoppelijke overheid⁹ toe om, rekening houdend met de feitelijke omstandigheden en met het onaantastbaar recht van de pastoor op een passende ambtswoning (privé-woning met professionele lokalen), uit te maken wat toelaatbaar is inzake mogelijke bestemmingswijziging van ongebruikte of leegstaande ruimten, en om daarbij voormelde pastorale noden te definiëren en hierbij prioriteiten vast te leggen (bv. respectievelijk pastorale werken, socio-caritatieve activiteiten, culturele activiteiten, collectieve projecten zoals Betlehem projecten).

In de meeste gevallen zal, met het oog op dergelijke activiteiten, de preciaire terbeschikkingstelling, de verhuring of de erfpacht van vacante ruimten een oplossing bieden die voor alle belanghebbende partijen (onder meer belanghebbende VPW's) voordeliger uitkomt dan de gehele of gedeeltelijke vervreemding of definitieve desaffectatie van de pastorie.

Alleszins dienen de afspraken met de gemeente in een schriftelijke overeenkomst vastgelegd te worden. Dergelijke overeenkomsten dienen tussen de kerkfabriek en de gemeente tot stand te komen, nadat de kerkfabriek eerst overleg gepleegd heeft met de dekenale en vicariale overheid.

Wanneer de pastorie eigendom van de kerkfabriek is, rekent het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen erop dat de wettelijke autonomie inzake goederenbeheer oordeelkundig uitgeoefend wordt, d.w.z. na overleg met de dekenale en vicariale overheid, overeenkomstig deze diocesane richtlijnen.

Het is duidelijk dat de hoger beschreven situaties beslissingen vereisen, waarbij zowel financiële overwegingen als het pastoraal beleid aan bod komen. Hierbij is overleg tussen de kerkfabriek en de gemeente, alsmede overleg met de dekenale en vicariale overheid, onontbeerlijk.

---

⁹ In deze aangelegenheid wordt de bisschoppelijke overheid vertegenwoordigd door het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen.

Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen

Vademecum Pastorieën

(uitgave 31 augustus 2010)

Deel II:

Pastorale beleidslijnen inzake Pastorieën

AFDELING B: GRONDLIJNEN VAN EEN SPIRITUALITEIT BIJ HET BEHEER VAN EEN PASTORIE

AFDELING B: GRONDLIJNEN VAN EEN SPIRITUALITEIT BIJ HET BEHEER VAN EEN PASTORIE

1. Situering

De hier geformuleerde pastorale beleidslijnen moeten gezien worden tegen de achtergrond van de geldende wettelijke regeling en kerkelijke bepalingen i.v.m. de woning voor de kerkbedienaar / pastoor. Ze moeten gezien worden in de context van de praktische schikkingen die in dit Vademecum vervat zijn. Met andere woorden deze pastorale beleidslijnen moeten zodanig geïnterpreteerd worden dat zij geen afbreuk doen aan de andere elementen van dit Vademecum. Dat wil echter ook zeggen dat de wettelijke regeling, pastoraal gezien soms het noodzakelijke minimum is.

Verder moeten deze pastorale beleidslijnen gezien worden tegen de achtergrond van een opvallende evolutie op het vlak van kerkelijke bedieningen. Eerst was er de opkomst van de permanente diaken en van de pastorale werk(st)er en sinds kort kennen we de parochie-assistent. Bovendien is sinds de jaren 90 duidelijk geworden dat een parochie - hoe dan ook dringend behoefte blijft hebben aan een vast adres evenals aan een deeltijds of voltijds beschikbaar persoon of gezin.

2. Wanneer een pastoor of kerkbedienaar de pastorie bewoont

De persoonlijke sobere levensstijl van de pastoor of kerkbedienaar noch de zuinigheid van de kerkfabriek mag aanleiding geven tot verwaarlozing van de pastorie.

Het behoort niet tot de taak van de pastoor of kerkbedienaar de zorg voor het onderhoud van het ambtsgedeelte van de pastorie te behartigen. Dat is normaal de taak van de kerkfabriek.

3. De pastorie wordt voor langere tijd verlaten

Het pastoraal beleid van het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen maakt in deze situatie een strategische keuze. D.w.z. zij kiest ervoor dat in de parochies waar geen residerende pastoor of kerkbedienaar meer is, niet slechts de administrator, zoals de wet voorziet, over de nodige lokalen zou beschikken.

Het is pastoraal ook zeer belangrijk dat het nodige gedaan wordt opdat de parochiegemeenschap een vast ontmoetingspunt heeft waar een deeltijds of voltijds beschikbaar persoon (personen) gehuisvest kan (kunnen) worden met het doel mensen op te vangen. In zo'n vast ontmoetingspunt zijn ook andere essentiële pastorale functies mogelijk zijn zoals catechese, parochieraad, secretariaat van parochie / federatie...

Het is niet zinvol iedere pastorie te willen behouden. We mogen de gemeenten niet meer vragen dan nodig. Zorg dat de gemeente haar wettelijke verplichtingen nakomt inzake ter beschikkingstellen van gebouw voor de bedienaar en de KF.

Indien een niet bewoonde pastorie waarvan de KF eigenaar is niet op een zinvolle wijze kan behouden of hersteld worden, dan krijgt zij best, volgens de wettelijke procedure, een andere bestemming of kan ze verkocht worden. In dit laatste geval dienen de regels inzake herbelegging gerespecteerd te worden.

Wanneer de gemeente inspanningen doet om de pastorie beschikbaar te stellen, dan moet er ook gebruik van gemaakt worden. M.a.w. indien het gemeentebestuur bereid is, naast de wettelijk voorziene lokalen, ook de rest van de pastorie ter beschikking te stellen van de parochiegemeenschap, kan dit gebeuren bij onderling af te spreken voorwaarden.

De meest wenselijke oplossing bestaat erin – zoals in bepaalde gemeenten werd beslist - de traditionele bestemming van de pastorie te behouden en het gebouw volledig ter beschikking te stellen van de door het bisdom benoemde administrator (niet-residerende pastoor) als ambtsgebouw voor hemzelf en zijn medewerkers, als vergaderruimte voor de kerkfabriek en als bergruimte voor het kerkarchief, evenals voor andere parochiale activiteiten (parochieraad, catechese).

Wanneer de KF eigenaar is van een pastorie en deze kan op een zinvolle manier behouden of hersteld worden, dan verdient het de voorkeur dat een pastorale vrijgestelde er gaat wonen. Tracht afspraken te maken wanneer een gepensioneerde pastorale verantwoordelijke in de pastorie, waarvan de KF eigenaar is, kan wonen.

Wanneer de pastorie niet bewoond wordt door de pastoor of administrator, omdat deze op het grondgebied van de parochie een eigen huis bewoont, dan betaalt de gemeente aan die pastoor of administrator een woonstvergoeding voor het privé gedeelte en stelt zij ambtslokalen ter zijner beschikking.

De realisatie van deze strategische keuze vraagt ook dat men er voor zorgt:

- dat de relaties met het gemeentebestuur goed zijn;
- dat van elke pastorie geweten is wat haar statuut en toestand is (o.a. inventaris!);
- dat binnen de federatie een overleg tot stand komt over de toekomst van de pastorieën en de pastorale beleidslijnen die hier gegeven worden.

Nota

Wanneer de pastorie een beschermd monument is kan men zich laten bijstaan door deskundigen van vzw Monumentenwacht:

Vlaams - Brabant - Mechelsevest 90 - 3000 Leuven - tel. 016 - 220.201
Antwerpen, Turnhoutsebaan 232, 2100 Antwerpen (Deurne) - tel. 03/360.5234